

EKONOMİ POLİTİK

Türkiye’de Kadın Olmak

Erinç Yeldan, 19 Ekim 2016

Geçtiğimiz hafta *Dünya Kız Çocukları Günü*’nü kutladık. Her yılın 11 Ekim’inde, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini vurgulamak ve toplumsal duyarlılığımızı pekiştirmek amacıyla ilan edilen bu anlamlı gün, Türkiye’nin mevcut şiddet ve çalkantı gündemi arasına sıkışıp kaldı.

Bu yazının başlığını önce “Türkiye’de Kız Çocuğu Olmak” şeklinde tasarlamıştım. Ancak konuyla ilgili verileri topladıkça, Türkiye’de *kız çocuğu olamadan kadın işgücüne zorlanan* genç kızların dehşet verici çoğunluğu ve karşılaştıkları zorluklar karşısında yazının başlığını yukarıda görüldüğü üzere değiştirmeye zorunlu hissettim.

“Kız çocuğu olamadan kadın olmanın” en önemli boyutu, kuşkusuz, çocuk yaşta evlendirilmeye zorlanan genç kızlarımızla ilgili. UNICEF, dünyada 15 yaşının altında 700 milyon çocuk kızın evlendirilmeye zorlandığını duyuruyor; ve söz konusu rakamın 2030 yılına değin 950 milyona çıkacağı uyarısını yapıyor. (<http://www.diken.com.tr>, 11 Ekim). Türkiye’de ise 18 yaşının altındaki kadınların yüzde 26’sının evlendirilmiş olduğu ve yüzde 10’unun da ilk çocuklarını doğurmuş olduğu biliniyor.

Çocuk yaşta evliliğin bir diğer boyutu da eğitim sürecinden ayrı tutulmak. Hürriyet gazetesindeki köşesinde **Melis Alphan**, Türkiye’de okur yazar olmayan 2.6 milyon kişinin, 2.2 milyonunun kadın olduğunu; yeni nesil içerisinde, yani 6 – 24 yaş grubu arasında okur yazar olmayan 81 bin kadının bulunduğunu bizlerle paylaşıyor.

Evlilik baskısı ile ve eğitim sürecinden kopartılarak sosyal dışlanma içine itilen kadınlarımız doğal olarak iktisadi faaliyetlerden de dışlanmakta. TÜİK verileri 2014 itibariyle 19.5 milyon kadının iktisadi faaliyet dışında kaldığını belgeliyor. (Aynı rakam erkekler için 7.8 milyon kişi). 19.5 milyon iktisadi faaliyet dışı kadının, 13.9 milyonu kentlerde, 5.7 milyonu kırsal kesimde yaşıyor. Kadınlarda *işgücüne katılım oranı* yüzde 30’un altında; *istihdam oranı* ise sadece yüzde 25 düzeyinde gerçekleşmekte. Yani toplam kadın nüfusunun sadece üçte birisi işgücü piyasasına katılma kararı vermiş iken, her dört kadından ancak birisi iş bulabiliyor. Bu oranlar Türkiye’yi dünyada 183 ülke arasında kadınların işgücüne katılımı açısından sondan 15. ülke konumuna sürüklüyor. TÜİK anketleri Türkiye’de kadınların yüzde 57.6’sının işgücüne katılmama nedeni olarak “eve ait sorumluluklarının öne sürüyor.

“İstihdam içinde” gözüken her üç kadından birisi aslında *ücretsiz aile işçisi* olarak anketlerde yer buluyor. Disk-Araştırma Dairesi bu yılın başında yayımladığı Kadın İstihdamı ve Güvencesizlik başlıklı Raporu’nda “*kayıtdışı çalışan kadınların toplam çalışan kadınlara oranı yüzde 52 seviyesindeyken, kayıtdışı çalışan erkeklerin toplam çalışan erkeklere oranının yüzde 30 seviyesinde*” olduğunu belirterek, kadınların işgücü piyasalarındaki güvencesiz istihdam biçimleriyle uğradığı sömürüyü vurguluyor.

Ancak, “eğitilmiş olmak” kadınların önündeki engelleri aşmaya yetmiyor. Örneğin, yükseköğretim mezunu kadınlarda işsizlik 2014 için yüzde 15.5 düzeyindeydi ve bu oran

yüksekokul mezunu erkeklerin yüzde 7.6'lık işsizlik oranının iki katından fazla idi. İlginçtir ki, "okur yazar olmayan" kadınlar arasında işsizlik oranı sadece yüzde 3 oranında gerçekleşmekteydi. DİSK Araştırma Dairesi bu olguyu, "*nitelikli işler söz konusu olunca kadınların önüne duvarlar örülürken, vasıfsız işler için kadın emeği tercih edilen bir konuma gelmektedir. Anlaşılan o ki AKP hükümeti ucuz istihdam stratejisini vasıf gerektirmeyen emek yoğun sektörlerde çalışan kadınlar üzerinden kurma stratejisini yoğunlaştırmaktadır*" şeklinde değerlendirmektedir.

Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü öğretim üyesi Prof Dr **Şemsa Özer**, BiaMag sitesinde yayımlanan "Kadınlar ve Güvencesizliğin Üç hali" başlıklı yazısında Türkiye'de kadınların üç konuda güvencesizliğe ve sosyal dışlanmışlığa karşı mücadele etmek zorunda olduğunu vurguluyor. Bunlardan *birincisi*, emek alanında ucuz işgücü deposu ve aile emekçisi olarak güvencesizlik; *ikincisi*, erkek egemen sistemin kurumları ve dayatmalarıyla belirlenen patriarkal güvencesizlik.

Şemsa hocanın açıkladığı biçimiyle güvencesizliğin zirve konumunda olan *üçüncü hali* ise "OHAL". Yani, her türlü baskı ve zulmü meşrulaştırma hali. Daha önce zorlu mücadeleler sonucu elde edilen güvencelerin yok edildiği, yasalara uyulmadığı, kendinizi savunma hakkınızın bile elinizden alındığı bir hal. Şu anda, şimdi (kadın ya da erkek) başımıza neler geleceğini bilemediğimiz bir güvencesizlik HAL'i.